Dr. Gyeney Laura
A Magyarországon élő nemzetiségek jogainak védelmét ellátó biztoshelyettes részére

Alapvető Jogok Biztosának Hivatala
1387 Budapest, Pf. 40.
panasz@ajbh.hu

Tárgy: Vizsgálat és intézkedés kezdeményezése az óvodai és iskolai igazolatlan hiányzásokhoz fűződő jogkövetkezmények alapjog-sértő és diszkriminatív gyakorlata miatt

Tisztelt Nemzetiségi Biztoshelyettes Asszony!

A Társaság a Szabadságjogokért (TASZ) és az Utcajogász Egyesület (UJ) képviseletében azzal a kéréssel fordulunk Önhöz, hogy **az óvodai és iskolai igazolatlan hiányzások miatti komplex szabálysértési, családtámogatási és gyermekvédelmi jogkövetkezmények** – különösen a családi pótlék szüneteltetése, a szabálysértési bírságolás és az automatikus védelembe vétel – **rendszerszintű és a roma családokat aránytalanul sújtó problémáit vizsgálja ki**.

A TASZ 2018-ban már egy átfogó beadványban fordult az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalához, bemutatva a tankötelezettség megszegése miatti aránytalan szabálysértési bírságolások gyakorlatát. Ennek nyomán született meg a Magyarországon élő nemzetiségek jogainak védelmét ellátó biztoshelyettes **2/2022. számú elvi állásfoglalása**. Bár az állásfoglalás **világosan rögzítette, hogy a szankciórendszer súlyos anyagi krízist okoz a rossz szociális hátterű családoknál és nem éri el prevenciós célját, a joggyakorlat azóta is változatlan.** A jelen beadványban bemutatott újabb ügyeink bizonyítják, hogy az állami szervek közötti kommunikációs és eljárási anomáliák, valamint a mechanikus jogalkalmazás visszafordíthatatlan károkat okoz, egyenes utat nyitva a gyermekek családból való – kizárólag anyagi és adminisztratív okokra visszavezethető – kiemeléséhez. Bár a bemutatásra kerülő ügyekben kiemelés végül nem történt, azonban a családok anyagi ellehetetlenítése biztosan nem a gyermekek érdekeit szolgálja, és alkalmatlan a szülők motiválására is, hogy biztosítsák gyermekeik óvodába, iskolába járását.

I. A jogszabályi háttér és a megelőzés kudarca

Az óvodai és iskolai igazolatlan hiányzások esetén az intézményeknek és hatóságoknak a következő jogszabályok alapján kell eljárniuk:

- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (Gyvt.)
- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről (Nkt.)
- 1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról (Cst.)
- 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról
- 223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény végrehajtásáról
- 112/2026. (VII. 23.) Korm. rendelet az iskolakezdési támogatásról

A fenti jogszabályok alapján egy többlépcsős, fokozatos rendszerben kell eljárniuk az oktatási és gyermekvédelmi intézményeknek:

1. Az **első igazolatlan** hiányzás után az iskola értesíti a szülőt, és az **értesítésben felhívja a szülő figyelmét az igazolatlan mulasztás következményeire**. [EMMI rendelet 51. § (3) bek.]
2. Ha ez eredménytelen és a tanuló **újra igazolatlanul hiányzik**, az iskola újra megkeresi a szülőt a gyermekjóléti szolgálat közreműködését igénybe véve. [EMMI rendelet 51. § (3) bek.]
3. Óvodában **5 nevelési nap,** iskolában **10 tanítási óra igazolatlan mulasztása** után az igazgató megkeresi a család- és gyermekjóléti központot, tanköteles tanuló esetén a gyermekjóléti szolgálatot is. A **gyermekjóléti szolgálat** az óvoda, iskola bevonásával **haladéktalanul intézkedési tervet készít**, amelyben feladatokat határoz meg a mulasztás okainak feltárására és a további mulasztások megelőzésére. Továbbá az óvoda, iskola írásban **felhívja a családi pótlék jogosultját a jogkövetkezményre** és ezt tájékoztatásul megküldi a gyámhatóság részére is. [EMMI rendelet 51. § (4) és (4a) bek.; Cst. 15. § (1) a) pont; 149/1997. Korm. rendelet 91/F. §]
4. Óvodában **11 nevelési nap,** iskolában **30 tanítási óra igazolatlan mulasztása** után az óvoda, iskola igazgatója **tájékoztatja a szabálysértési hatóságot** (rendőrséget), ami automatikusan elindítja a szabálysértési eljárást. Az iskola ismételten tájékoztatja a gyermekjóléti szolgálatot, amely közreműködik a tanuló szülőjének értesítésében. [EMMI rendelet 51. § (4b) és (5) bek.]
5. Óvodában **20 nevelési nap,** iskolában **50 tanítási óra igazolatlan mulasztása** után az óvoda, iskola
    - haladéktalanul értesíti a gyámhivatalt és a család- és gyermekjóléti központot, valamint megküldi a gyámhivatalnak a hiányzások okait és az azok megszüntetésére vonatkozó

javaslatát tartalmazó írásbeli véleményét. [EMMI rendelet 51. § (4c) és (5) bek.; 149/1997. Korm. rendelet 91/G. § (1) bek.],

- **kezdeményezi** a családtámogatási ügyben eljáró hatóságnál **a családi pótlék szüneteltetését** és ezt tájékoztatásul megküldi a gyámhatóság részére is [Cst. 15. § (1) b) pont és (1a) bek.]

Az intézmény jelzése alapján pedig a **gyámhivatal** (16 év alatti gyermeknél) **hivatalból megindítja a védelembe vételi eljárást**. [149/1997. Korm. rendelet 91/G. § (2) és (2a) bek.]

A szabályozás alapvető problémája, hogy miközben formálisan fokozatos, megelőző és támogató beavatkozásra épül, a gyakorlatban az intézményi jelzéshez egymással párhuzamos, részben automatikus jogkövetkezmények kapcsolódnak anélkül, hogy azok alkalmazása előtt minden eljárásban biztosított lenne a jelzés megalapozottságának érdemi vizsgálata.
Az intézkedések célja a prevenció és a családok támogatása lenne, ezért a jogkövetkezmények alkalmazását megelőzően támogató, megelőző intézkedéseknek kellene segíteniük a hiányzások okainak feltárását és megszüntetését. Ennek része kellene, hogy legyen a gyermekjóléti szolgálat értesítése, a jelzőrendszeri tagok bevonása és egy közös intézkedési terv elkészítése a családgondozóval. Ehelyett a gyakorlatban az iskolák és óvodák sokszor teljesen elmulasztják a fokozatos értesítési kötelezettséget. Nem készítenek intézkedési tervet, nem egyeztetnek a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjaival a gyermek jogainak biztosításáról, nem hívják fel a szülők figyelmét a várható következményekre, hanem a jogszabályi mulasztási küszöbök elérésekor azonnal a legszigorúbb büntető lépéseket (szabálysértési feljelentés, családi pótlék megvonásának kezdeményezése) teszik meg. Ez a mulasztás megfosztja a családokat a korrekció és a segítségnyújtás lehetőségétől.

A prevenciós szakasz eredménytelensége után tehát ugyanazon igazolatlan mulasztásokhoz három, egymással párhuzamos eljárás és jogkövetkezmény kapcsolódhat:

1. 11 igazolatlan nevelési nap vagy 30 igazolatlan tanítási óra után **szabálysértési eljárás** indul az óvodai nevelésben való részvételi kötelezettség és a tankötelezettség megszegése miatt. [Szabs. tv. 247. § (1) c) pont]
2. 20 igazolatlan nevelési nap vagy 50 igazolatlan tanítási óra után a **családi pótlék szüneteltetésére** tesz javaslatot az iskola a kormányhivatal családtámogatási osztályán. [Cst. 15. § (1) b) pont és (1a) bek.]
3. 20 igazolatlan nevelési nap vagy 50 igazolatlan tanítási óra után **védelembe vételi eljárás** indítását javasolja az iskola a gyámhivatalnak. [149/1997. Korm. rendelet 91/G. § (2) és (2a) bek.]

ad 1) Szabálysértési eljárás
A szabálysértési eljárásokkal kapcsolatban az a tapasztalatunk, hogy a rendőrség kizárólag az iratok alapján dönt és nem tart meghallgatást, így a szülők gyakran már csak a pénzbírságot kiszabó határozatból értesülnek arról, hogy a gyermekük igazolatlan mulasztásai miatt eljárás indult ellenük és már a büntetést is kiszabták. A határozat kézbesítése után 8 napon belül lehet meghallgatást kérni

a rendőrségtől, ami egyrészt nagyon rövid határidő (pl. ahhoz, hogy a jogi segítségnyújtó szolgálattól tanácsot kérjenek a szülők), másrészt a határozatból ez a lehetőség nehezen derül ki, hiszen nem közérthetően van megfogalmazva. Ezzel a szülők elesnek attól a lehetőségtől, hogy előadják az intézmény jelzésével szemben az érveiket, esetleg orvosi igazolásokkal bizonyítsák, hogy az igazolatlan mulasztások száma nem éri el a jogszabályban meghatározott mértéket. Ha a meghallgatás után is fenntartja a rendőrség, hogy szabálysértés történt, akkor ugyancsak 8 napon belül lehet kifogást előterjeszteni a bíróságon, amire azonban jogi segítség nélkül az eljárás alá vont személyek többsége nem képes.
A pénzbírság kiszabásával kapcsolatban is vannak anomáliák: az egyik ügyfelünk esetében a szabálysértési hatóság a két iskoláskorú gyermek esetében mindkét szülővel szemben külön-külön kiszabta a pénzbírságot, míg más ügyekben azt látjuk, hogy csak az egyik (általában a családi pótlékra jogosult) szülővel szemben indul szabálysértési eljárás. Továbbá az is kérdéseket vet fel, hogy a 200.000 forintig terjedő bírság meghatározásánál hogyan mérlegel a szabálysértési hatóság: az említett ügyben az egyik gyerek 53 óra igazolatlan hiányzására 52.000 forint, a másik gyerek 54 órányi hiányzására pedig 65.000 forint összegű bírságot szabott ki ugyanaz a szabálysértési hatóság.

ad 2) A családi pótlék szüneteltetése
A kormányhivatal családtámogatási osztálya az iskola által beküldött iratok alapján, automatikusan hozza meg a határozatot arról, hogy szüneteltetik a gyermek után a családi pótlék folyósítását. A hatósági eljárásban így a szülők nem kapnak arra lehetőséget, hogy az intézmény téves jelzését korrigálják, orvosi igazolást bemutassanak, pusztán a határozattal szemben indíthatnak közigazgatási pert a bíróságon. Továbbá arra sincs lehetőség, hogy ha más (pl. szabálysértési) eljárásban megállapítást nyer, hogy az intézmény jelzése téves volt, utólag nem lehet visszaigényelni a jogtalanul szüneteltetett családi pótlékot, erre vonatkozó jogorvoslati út nem áll rendelkezésre.
Korábban a családi pótlék szüneteltetésére a gyámhivatal tett javaslatot a családtámogatási osztálynak. A Cst. 2021-es módosításáról szóló indokolása is tartalmazza, hogy *„A családi pótlék szüneteltetését eddig az oktatási intézmény vezetőjének jelzése alapján a gyámhatóság kezdeményezte a családtámogatási feladatokat ellátó hatóságnál. Az eljárás egyszerűsítésre kerül azzal, hogy az oktatási intézmény vezetője közvetlenül fordulhat a családtámogatási feladatokat ellátó szervhez.”* Az egyszerűsítés azonban oda vezetett, hogy míg korábban a gyámhivatalnak adott esetben volt információja a család helyzetéről, akár be is kérhetett adatokat a családsegítőtől, és meg tudta ítélni, hogy indokolt-e kezdeményezni a családi pótlék szüneteltetését, addig a családtámogatási osztály kizárólag az iratok alapján dönt, és a szülőknek semmilyen lehetősége nincs megcáfolni az intézményi jelzést.
Az is problémás, hogy a jelenlegi szabályozás alapján az egyik tanévben összegyűlt hiányzások a következő tanévre is „továbbgördülnek” úgy, hogy kizárólag azt ellenőrzi a gyámhivatal, hogy 3 hónap alatt az óvodából 3 napot vagy iskolából 5 tanítási órát hiányzott-e igazolatlanul a gyermek. Különösen az iskoláskorú tanulóknál ez egy nagyon alacsony óraszám, hiszen az 5 igazolatlan óra gyakorlatilag egy tanítási napot jelent, és rendkívül aránytalan is, hiszen alapesetben 10 hónap alatt 50 tanítási óráig, azaz átlagban havi 5 óráig nem szankcionálják az igazolatlan mulasztásokat.

2026 szeptemberétől még egy további hátrány éri azokat a családokat, akiknél korábban az igazolatlan mulasztások miatt szüneteltették a családi pótlékot: a 112/2026. (VII. 23.) Korm. rendelet szerint az iskolakezdési támogatásra azok a gyermekek jogosultak, akiknek augusztus hónapban ténylegesen folyósítják a családi pótlékot. Ha az előző tanév közben összegyűlt igazolatlan hiányzások miatt a családi pótlékot egy májusban, júniusban vagy júliusban véglegessé vált határozattal megvonták, akkor a 223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet értelmében a szüneteltetés augusztusban indul, így a gyermek nem jogosult az iskolakezdési támogatásra sem. A jogszabály alapján egyelőre kérdéses, hogy az iskolakezdési támogatás második részletét megkapják-e azok, akik augusztusban nem voltak jogosultak családi pótlékra, de novemberben már igen. Ez a jogbizonytalanság önálló jogsérelmet is jelent az érintettek számára.

ad 3) Védelembe vételi eljárás
Az óvoda, iskola vezetőjének jelzése alapján a gyámhivatal környezettanulmányt készíttet, meghallgatást tart és utána dönt a védelembe vételről. A határozattal szemben közigazgatási pert lehet indítani a bíróságon. A védelembe vétel lényege, hogy a szülőknek, esetleg a gyermeknek is különféle feladatokat írnak elő, együtt kell működniük a családsegítővel, és 1 év után vizsgálják felül, hogy továbbra is indokolt-e fenntartani a védelembe vételt.
A védelembe vételi eljárással kapcsolatos probléma, hogy bár a gyámhivatal hatósági eljárást folytat le, amelyben a tényállás tisztázása, felderítése a feladata, ennek ellenére az a gyakorlat, hogy valójában nem mérlegeli a hivatal az intézményi jelzéssel szembeni bizonyítékokat, és tulajdonképpen automatikusan rendeli el a védelembe vételt.

II. Esetbemutatások – a rendszer működési hibái a gyakorlatban

Az utóbbi időszakban képviselt ügyeink jól illusztrálják az eljárások és a jogkövetkezmények merevségéből és a hatóságok téves jogalkalmazásából fakadó súlyos jogsérelmeket:

1. Visszaszerezhetetlen családi pótlék, avagy a jogorvoslat hiánya

Az elmúlt másfél évben két olyan család ügyében jártunk el, ahol az intézmény hibás jelzése miatt szüneteltetett családi pótlékot utólag már nem lehet visszaszerezni.

A Gibók család ügye (Miskolc)
Az iskola jelzése alapján a szülők ellen szabálysértési eljárás indult két gyermekük igazolatlan hiányzásai miatt, ezzel párhuzamosan pedig a családtámogatási osztály azonnal szüneteltetni kezdte a családi pótlékot. A lefolytatott szabálysértési eljárás során bizonyítást nyert, hogy az iskola adminisztrációja téves volt: a gyermeknek valójában nem volt annyi igazolatlan órája, ami megalapozta volna a szabálysértési eljárás megindítását, azaz még a 30 igazolatlan óra sem volt bizonyítható, miközben a családi pótlék szüneteltetéséhez 50 tanítási óra mulasztása szükséges. Tehát a szabálysértési bíróság alapos tényállásfelderítést követően (az ügyben három tárgyalást

tartottak és hat tanút hallgattak meg) nem állapította meg a szülők szabálysértési felelősségét, ennek ellenére az elvont családi pótlékot a család nem kapta vissza.
Még a szabálysértési eljárás befejezése előtt (a szülőktől kapott meghatalmazás birtokában) jeleztük a kormányhivatalnak, hogy az iskola jelzése hibás volt, ugyanis néhány orvosi igazolást nem rögzítettek a Kréta rendszerben, amelyek figyelembevétele esetén a gyerekek igazolatlan hiányzása nem érte volna el a jogszabályban meghatározott mértéket. A kérelmet a kormányhivatal visszautasította, mert félreértette a kérelemben foglaltakat: csak a három havonta esedékes felülvizsgálatról tájékoztatta a szülőket, miközben ők a téves ténybeli alapon meghozott eredeti határozatok visszavonását, és a jogosulatlanul megvont családi pótlékok utólagos visszafizetését kérték. Ezzel a döntéssel szemben közigazgatási bírósághoz fordultak, ami a végzést megsemmisítette, de érdemben nem döntött arról, hogy a jogosulatlanul szüneteltetett családi pótlék visszajár. Az ítélet indokolása szerint azért volt jogszabálysértő a Kormányhivatal végzése, mert átminősítette a kérelmet, azaz félreértette, hogy tartalmilag mire irányult a kérelem. Azt is megállapította a bíróság, hogy az Ákr. 120. § (1) szerinti egy éven belüli határozat-módosításra vagy visszavonásra egyébként is csak hivatalból induló eljárásban kerülhet sor, kérelemre nem. Így a jogszabályok semmilyen lehetőséget nem biztosítanak arra, hogy egy téves jelzés alapján szüneteltetett családi pótlékot utólag megkapjon a család, ha más eljárásban kiderül, hogy a jelzés valóban téves volt.
A szabálysértési eljárás jogerős befejezését követően a szabálysértési bíróság döntését is elküldtük a kormányhivatalnak, és kértük, hogy hivatalból való tudomásszerzés alapján vonja vissza a két, családi pótlékot szüneteltető határozatot az Ákr. 120. §. (1) alapján. Erre a megkeresésünkre azonban nem kaptunk választ.

A Kutka család ügye (Tápiószele)
A sokgyermekes tápiószelei család egyik gyermekének esetében a szabálysértési hatóság megszüntette a szabálysértési eljárást 2024. decemberben, mivel az intézményi jelzés megalapozatlan volt, ugyanis az igazolatlan hiányzások száma nem érte el a 30 tanítási órát. 2025. februárban az iskola a családi pótlék szüneteltetésére tett javaslatot, ugyanakkor újabb szabálysértési feljelentést nem tett, így nem lehet tudni, hogy az 50 óra hiányzásba beleszámították-e azokat is, amelyekről a szabálysértési hatóság korábban úgy döntött, hogy megalapozatlanok voltak. A Cst. szerint a gyámhivatal 3 havonta vizsgálja felül az igazolatlan hiányzásokat, ami 3 hónap alatt maximum 5 óra lehet; ha ezt meghaladja az igazolatlan hiányzások száma, akkor a családi pótlék további 3 hónapra szóló szüneteltetésére tesz indítványt a kormányhivatal családtámogatási osztályának. Ennek a családnak az ügyében ez a szabályozás azt eredményezi, hogy az egyik gyermekük után másfél éve nem kapnak családi pótlékot, így az államigazgatás hibájából esnek el a gyermekek létfenntartását szolgáló alapvető forrástól és a kár jóvátehetetlen maradt.

*

A fenti esetek a szabályozás alapvető rendszerszintű problémájára mutatnak rá: ugyanaz a tény, az igazolatlan hiányzások meghatározott számának elérése több, egymással párhuzamos eljárás és

hátrányos jogkövetkezmény alapjául szolgál, az ezekben tett ténymegállapítások között azonban nincs megfelelő kapcsolat. Így előfordulhat, hogy miközben a szabálysértési eljárásban bizonyítást nyer, hogy az intézmény jelzése téves volt, és a jogkövetkezmény alapjául szolgáló, meghatározott számú igazolatlan hiányzás valójában nem történt meg, a családi pótlék szüneteltetése továbbra is fennmarad. A szabályozás tehát lehetővé teszi, hogy az állam ugyanannak a ténynek a fennállását az egyik eljárásban megcáfoltnak tekintse, miközben egy másik eljárásban továbbra is ugyanezen tényre alapít hátrányos jogkövetkezményt, akár éveken keresztül.
Ennek oka, hogy a jogszabályok jelenlegi rendszerében nincs olyan visszacsatolási mechanizmus, amely biztosítaná, hogy egy másik hatósági vagy bírósági eljárásban bizonyított intézményi tévedés a családi pótlék szüneteltetésére is kihatással legyen. A családtámogatási osztály nem szerez hivatalból tudomást arról, ha a szüneteltetés alapjául szolgáló hiányzás tényét egy bíróság vagy más hatóság megcáfolja, és a jelenlegi szabályozás azt sem biztosítja megfelelően, hogy az ügyfél által közölt ilyen döntés alapján a jogtalanul visszatartott családi pótlékot visszamenőleg megkaphassa. A joghátrány így akkor is fennmaradhat, ha utóbb bizonyítást nyer, hogy annak ténybeli alapja nem állt fenn.

2. A védelembe vétel automatizmusa

A Jónás család ügye (Tiszadob)
2025 augusztusában fordult a TASZ-hoz a tiszadobi, ötgyermekes, roma édesapa, Jónás Ádám. Két óvodás gyermeke (Emese és Ádám) esetében a Tiszavasvári Járási Hivatal elrendelte a védelembe vételt és a kormányhivatal családtámogatási osztálya szüneteltette a családi pótlékot, mivel az óvoda jelzése szerint az igazolatlan hiányzások száma meghaladta a 20 napot (Emese esetében 40, Ádám esetében 26 igazolatlan napról tett jelzést a Tiszadobi Napsugár Óvoda, Mini Bölcsőde és Konyha). Szabálysértési eljárás nem indult, mert a 11. igazolatlan nap után a szabálysértési hatóságnak nem tett jelzést az óvoda.
A tényállás feltárása során bebizonyosodott, hogy a család semmilyen formában nem veszélyezteti a gyermekeket. Az édesapa stabil jövedelemmel rendelkezik, saját, felújított házban élnek, a gyermekek rendezettek. Az igazolatlan hiányzások oka nem a szülői gondatlanság volt, hanem a helyi háziorvossal kialakult konfliktus: a szülők orvoshoz vitték a gyermekeket (melyet EESZT ambuláns lapokkal tudtak bizonyítani), de a háziorvos megtagadta az igazolások kiadását és feltöltését az oviKréta rendszerbe. Másrészt az óvoda is hanyagul járt el, amikor a tavaszi szünet idejére is igazolatlan hiányzásokat rögzített az oviKrétában, másrészt nem biztosította a szülők részére az oviKréta használatát, így a szülők ott sem tudták nyomon követni az igazolatlan hiányzások számát, arról csak a nevelési év vége után, a gyámhivatal védelembe vételi eljárást megindító határozatából szereztek tudomást.
Bár a 2025. október 9-i gyámhivatali meghallgatáson a családsegítők és a TEGYESZ munkatársai is egybehangzóan azt nyilatkozták, hogy a család együttműködő, alapellátásra sem szorulnak, semmilyen veszélyeztető tényező nem merül fel, a hatóság mégis elrendelte a védelembe vételt, kizárólag az óvoda jelzése alapján. A gyámhivatal arra hivatkozott [a Gyvt. 68/A. § (1) bekezdésére alapozva], hogy nincs hatásköre a tényállás, vagyis az óvodai jelzés megalapozottságának felülvizsgálatára: ha az óvoda bejelenti a 20 nap igazolatlan mulasztást, a védelembe vételt –

mérlegelés nélkül – el kell rendelniük. Ez az értelmezés egyértelműen sérti az Ákr. tényállás-tisztázási kötelezettségét és a Gyvt. azon alapelvét, miszerint gyermekvédelmi intézkedésre csak tényleges veszélyeztetettség esetén kerülhet sor.
A védelembe vételi határozattal szembeni keresetlevelet a bíróság elutasította, a jogerős ítélettel szemben benyújtott felülvizsgálati kérelmet a Kúria befogadta, jelenleg a Kúria döntésére várunk. A közigazgatási per befejezéséig a gyámhivatal a védelembe vétel felülvizsgálatára irányuló eljárást felfüggesztette, ezért a gyerekek jelenleg is védelembe vannak véve, holott az egyetlen ok, az igazolatlan hiányzások már nem állnak fenn, ugyanis a 2025 szeptemberétől iskolába járó Emese esetében az iskola, Ádám esetében pedig az óvoda igazolta, hogy nem volt a gyerekeknek igazolatlan hiányzása a három hónapos felülvizsgálati időszakban, így 2025. november 1-től a családtámogatási osztály megszüntette a családi pótlék szüneteltetését, azt újra folyósítják a szülőnek.

III. A jogkövetkezmények közvetett diszkriminatív hatása a roma közösségekre

A Magyarországon élő nemzetiségek jogainak védelmét ellátó biztoshelyettes 2/2022. számú elvi állásfoglalása rámutatott arra, hogy az igazolatlan hiányzásokhoz kapcsolódó szankciórendszer súlyos anyagi krízist okoz a rossz szociális hátterű családoknál és nem éri el prevenciós célját, és a hiányzások szankcionálása társadalmi státusz szerint erősen differenciált hatással jár.
Az igazolatlan hiányzásokhoz kapcsolódó szabályok formálisan minden családra azonos módon vonatkoznak, tényleges hatásuk azonban nem azonos, így felmerül a származás és az anyagi helyzet alapján kialakuló közvetett hátrányos megkülönböztetés gyakorlata, ami az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról 2003. évi CXXV. törvény tilalmába ütközik. A mélyszegénységben élő, köztük – részben a Magyarországon jelen lévő strukturális diszkrimináció miatt – felülreprezentált roma családok esetében az igazolatlan hiányzások kialakulásához olyan strukturális körülmények is hozzájárulnak, mint az egészségügyi és más közszolgáltatásokhoz való rosszabb hozzáférés, a lakhatási és közlekedési nehézségek, valamint az oktatási és egészségügyi intézmények működéséből fakadó adminisztratív akadályok. E családokat ezért nagyobb eséllyel érintik az igazolatlan hiányzásokhoz automatikusan vagy mechanikusan kapcsolódó hátrányos jogkövetkezmények, miközben azok – különösen a családi pótlék szüneteltetése és a szabálysértési pénzbírság – meglévő anyagi kiszolgáltatottságukat tovább súlyosbítják.
A látszólag semleges szabályozás így a társadalmi diszkrimináció miatt szegénységben élő roma családokat különösen hátrányos helyzetbe hozhatja. Ennek megítélésekor különös jelentősége van annak is, hogy a 2/2022. számú elvi állásfoglalás szerint az anyagi szankciók preventív hatása nem igazolható: ha a roma családokat aránytalanul sújtó joghátrány nem alkalmas a szabályozás deklarált céljának elérésére, az a közvetett hátrányos megkülönböztetés objektív igazolhatóságát is alapvetően megkérdőjelezi.
A családi pótlék megvonása egyenesen a gyermekek érdekeivel ellentétes, hiszen a legszegényebb családok esetében épp a gyermekek alapvető szükségleteinek (élelem, ruha, fűtés) biztosítását lehetetleníti el. Az igazolatlan hiányzások okai e családoknál sokszor nem a szülői gondatlanságra,

hanem az egészségügyi alapellátás hiányosságaira, az intézményi diszkriminációra vagy épp a mélyszegénységből fakadó akadályokra vezethetők vissza az alábbiak szerint:

- Az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés hiányának oka, hogy a szegregátumokban és aprófalvakban gyakori a helyettesítő orvosi ellátás, ami sokszor nem is a legjobb színvonalú, pl. a gyermekorvosi feladatokat is felnőtt háziorvosok látják el, mindössze heti néhány órában. A Jónás-ügy is azt mutatja, hogy az orvosok leterheltsége, előítéletessége vagy az EESZT/Kréta rendszerek kezelésének hiányosságai miatt az igazolások nem jutnak el az óvodákba, iskolákba.
- Az orvosi igazolásokkal kapcsolatos adminisztrációs terhek intézményi kirekesztést okozhatnak. A miskolci Gibók család esetében még a papír alapú orvosi igazolást kellett leadni az iskolában, de azt az intézmény nem rögzítette megfelelően a Kréta rendszerben. Az új megoldás viszont, miszerint az orvos közvetlenül maga tölti fel az intézmény Kréta rendszerébe az igazolásokat, kiszolgáltatott helyzetbe hozza azokat a szegényebb családokat, akik bármilyen okból nem tudják használni az elektronikus Kréta felületet. Ha pedig az iskolai értesítések (fokozatos jelzések) elmaradnak, ahogyan az a bemutatott esetekben is történt, akkor a szülő csak a szabálysértési határozatból vagy a családi pótlék megvonásából értesül arról, hogy az igazolatlan hiányzások miatt eljárások indultak vele szemben.
- Gyakran az anyagi nehézségek vagy a lakhatási körülmények is okai lehetnek a gyermekek hiányzásának: ahol a téli időszakban gyakran hiányzik a megfelelő cipő, a meleg ruha, nincs pénz a közlekedés költségeire, nem tudnak a lakóhelyükről a nagy sár miatt bejutni az óvodába, iskolába, vagy egy sokgyermekes családban egyszerűen a gyerekek között átadott betegségek miatt maradnak otthon akár több hetet is, ott könnyen összegyűlnek az igazolatlan hiányzások.

A szegénységből fakadó problémákat a jogalkotó anyagi elvonással próbálja megoldani. A Gyvt. 7. §-a kifejezetten tiltja, hogy gyermeket kizárólag anyagi okból válasszanak el a családjától. Mégis, a családi pótlék szüneteltetése éppen ezt idézi elő: elvonja azt a minimális forrást, ami a gyermek élelmezésére, ruházkodására szolgálna. Ha a szülő a szabálysértési bírságot nem tudja kifizetni, az elzárásra változtatható. Az elzárás alatt a gyermek felügyelet nélkül maradhat, ami azonnali gyermekkiemeléshez (ideiglenes hatályú elhelyezéshez) vezet. A szabályozás így maga is hozzájárulhat olyan veszélyeztető körülmények kialakulásához vagy súlyosbodásához, amelyek eredetileg nem álltak fenn, illetve amelyek hátterében éppen a család anyagi nélkülözése állt.
A 2/2022. számú elvi állásfoglalás azt is kimondta, hogy az anyagi elvonások nem érik el a céljukat, az újabb esetek alapján azonban azt is kijelenthetjük, hogy a jelenlegi szabályozási rendszer nemcsak céljavesztett, hanem aktívan kártékony is.

IV. Kérelmek és javaslatok

A fenti rendszerszintű jogsértések megszüntetése érdekében tisztelettel kérjük a Nemzetiségi Biztoshelyettes Asszonyt, hogy:

1. Folytasson átfogó, országos vizsgálatot az óvodai és iskolai igazolatlan hiányzásokhoz kapcsolódó hatósági és intézményi gyakorlatról. A vizsgálat keretében különösen indokoltnak tartjuk annak feltárását, hogy

- az óvodák és iskolák teljesítik-e a jogszabályban előírt fokozatos értesítési és jelzési kötelezettségeiket, illetve a hátrányos jogkövetkezmények alkalmazását megelőzően ténylegesen sor kerül-e a mulasztások okainak feltárását és megszüntetését szolgáló preventív, támogató intézkedésekre;
- az igazolatlan mulasztásokra vonatkozó intézményi jelzések alapján eljáró hatóságok milyen módon ellenőrzik a jelzések ténybeli megalapozottságát, és milyen lehetősége van az érintett szülőnek arra, hogy az intézmény nyilvántartásával szemben bizonyítékot terjesszen elő;
- a családi pótlék szüneteltetésére irányuló eljárás megfelelő lehetőséget biztosít-e az érintett szülő számára álláspontja előadására és a szüneteltetés alapjául szolgáló tények vitatására;
- biztosított-e a párhuzamosan folyó szabálysértési, családtámogatási és gyermekvédelmi eljárások közötti megfelelő információáramlás, különösen abban az esetben, ha valamely eljárásban megállapítják, hogy az intézmény igazolatlan hiányzásokra vonatkozó jelzése téves vagy megalapozatlan volt;
- milyen gyakorlatot követnek a gyámhivatalok a Gyvt. 68/A. § (1) bekezdésének alkalmazása során, különösen abban a kérdésben, hogy az igazolatlan hiányzások számára vonatkozó intézményi jelzést automatikusan a veszélyeztetettség fennállásaként kezelik-e, vagy a védelembe vétel elrendelése előtt érdemben vizsgálják a gyermek tényleges veszélyeztetettségét és az intézményi jelzés megalapozottságát;
- az igazolatlan hiányzásokhoz kapcsolódó egyes intézkedések és hátrányos jogkövetkezmények milyen társadalmi helyzetű és nemzetiségű családokat érintenek, és kimutatható-e, hogy azok a roma családokat más csoportokhoz képest aránytalanul nagyobb mértékben vagy súlyosabban érintik.

2. Kezdeményezzen jogszabály-módosítást a következő garanciális elemek beépítése érdekében:
   - *Tényállás-tisztázási kötelezettség:* A Gyvt. egyértelműen rögzítse, hogy a gyámhivatalnak nem automatikusan, hanem a valós veszélyeztetettség vizsgálata alapján kell döntenie a védelembe vételről, és joga (sőt kötelessége) felülbírálni az intézményi jelzés megalapozottságát.
   - *Visszamenőleges kártalanítás:* Jöjjön létre kötelező visszacsatolási mechanizmus a családtámogatási osztály felé. Ha bármely (szabálysértési, hatósági, bírósági) eljárásban bebizonyosodik az igazolatlan hiányzás intézményi megalapozatlansága, a családtámogatási osztály automatikusan és visszamenőleg fizesse meg a jogtalanul visszatartott családi pótlékot.

3. Erősítse meg a 2/2022. elvi állásfoglalásban foglaltakat, nyomatékosítva, hogy a jelenlegi szankcionálási automatizmusok közvetett diszkriminációt valósítanak meg a roma közösségekkel szemben, elmélyítik a szegénységet, kiszolgáltatottságot és a gyermekek érdekeivel ellentétesek.

Kérjük a Tisztelt Biztoshelyettes Asszonyt beadványunk érdemi kivizsgálására.

Budapest, 2026. szeptember 11.

Üdvözlettel:

Szabó Máté
szakmai igazgató
Társaság a Szabadságjogokért

Szőke Petra
társelnök
Utcajogász Egyesület